



El déu egipci que s'amaga rere sant Jordi

Autor: Sílvia Colomé

Data de publicació: 22-04-2019

La famosa lluita entre el cavaller i el dragó tindria l'origen en una tradició molt més remota. Reportatge de la Sílvia Colomé aparegut de nou, i acompanyat d'un curt video youtube, a 'La Vanguardia' del 22 d'abril del 2019.

L'origen de Sant Jordi es remunta a l'Antic Egipte (Pablo González)

La tradició cristiana ens parla d'un sant Jordi nascut a finals del segle III a Nicomèdia (Capadòcia) i finat el 23 d'abril del 303 a Diòspoli (l'actual Lod israeliana). D'aquí la data de la festivitat al santoral. Soldat romà, va morir decapitat per ordre de Dioclecià, a qui servia com a guarda personal. Pel que sembla, a l'emperador no li va agradar gens que confessés que era cristià després d'haver publicat el famós edicte que autoritzava la persecució de tots ells arreu de l'imperi. I així va acabar, després de rebre debades unes quantes tortures perquè apostatés.

La suposada biografia d'un dels sants més populars del cristianisme, patró de multitud de ciutats i nacions, des de Catalunya fins a l'Anglaterra passant per Rússia o Portugal, només per citar-ne quatre, és molt més desconeguda que la famosa llegenda que hom li atribueix i tan pròpia dels cantars de gesta medievals. Però no ens deixem entabanar per les aparences. El cavaller que s'enfronta i venç el dragó podria ser només una adaptació d'un episodi mitològic d'origen molt més remot i, evidentment, pagà.

'El cristianisme primitiu va adaptar la nova religió a la ja existent, a les antigues creences. Horus va transcendir com a Sant Jordi', segons Nacho Ares, egipciòleg.

La iconografia més reproduïda del sant revela, a ulls d'historiadors, de qui va manllevar la seva heroica victòria enfront del dragó. La imatge de sant Jordi amb llança en mà clavant-la al malèfic animal es sorprenentment semblant a la que van dibuixar i esculpir els artistes de l'antic Egipte quan van reproduir la victòria d'Horus davant Set al llarg dels segles

que durà la seva mil·lenària civilització.

Encara que el referent s'hagi perdut en la memòria popular, “sant Jordi és en realitat Horus”, afirma l'egiptòleg Nacho Ares. I el dragó és “Set en la forma animal de cocodril o també d'hipopòtam”. “El cristianisme primitiu va adaptar la nova religió a la ja existent, a la de les antigues creences”, explica l'historiador. En aquest sentit, “Horus va transcendir com a sant Jordi”.

En tots els temples dedicats al déu falcó és fàcil observar l'escena de la lluita. La mitologia egípcia diu que Set va assassinar per enveja el seu germà Osiris, que governava Egipte. El seu fill Horus es va encarregar de venjar-lo i de recuperar el tron que tot seguit recauria als faraons, que es consideraven la manifestació d'aquesta deïtat a la Terra.

Relleu que mostra Horus arponant Set en forma d'hipopòtam
al temple d'Edfu- (Wikimedia commons)

Per tant, Horus no és pas un déu més del superpoblat panteó egipci. Es tracta d'una de les figures principals vinculades al poder i al sol. Al seu cap hi llua la doble corona que representa la unió de l'Alt i del Baix Egipte, una de les peces més significatives de l'abillament faraònic. Cal recordar que sant Jordi també és un dels sants més importants del cristianisme, patró de tantes ciutats i nacions, com hem vist.

El possible origen de tal assimilació se l'hauria d'anar a buscar entre el cristianisme copte d'Egipte. “Són els hereus de la tradició faraònica”, explica Ares. Aquest arquetipus del bé vencent el mal, tan popular aleshores, “va ser transformat a partir d'una religió pagana a la cristiana”.

Però a més a més de la coincidència iconogràfica, existeixen unes altres connexions entre totes dues tradicions. La mítica lluita entre Horus i Set es va escaure, segons alguns papirs, en el desert de Ker-Aha, a l'est d'El Caire actual. La de Sant Jordi amb el dragó, suposadament es va localitzar a la ciutat líbia de Siloha, “un lloc on fàcilment hi va poder arribar la tradició d'Horus des del veí país egipci”, argumenta Ares.

Una altra connexió sorprenent es troba en el mateix nom d'ambdues figures religioses. El reputat egiptòleg Hans Goedicke ja va apuntar en les seves recerques que «Jordi» podria ser una derivació d'Horus. De fet, el nom d'aquest déu era pronunciat 'jor', i en gairebé tots els idiomes s'hauria mantingut l'arrel: com en anglès (George), espanyol i portuguès (Jorge), italià (Giorgio), turc (Jorj) o alemany (Jörg). “Las semblances fonètiques són clares”, apunta Ares.

'El cavaller Horus', relleu del segle IV que exposa
el museu del Louvre (Museu del Louvre)

I per als qui encara tinguin dubtes, poden fer un cop d'ull al relleu del segle IV que pertany a l'art copte primitiu, relleu que és exposat al museu del Louvre i que mostra un cavaller, “el déu Horus, un home amb el cap d'un falcó, vestit com un soldat romà”, descriu l'arqueòleg del Louvre Cédric Meurice.

“La iconografia del genet que superava el Mal amb la seva llança es va escampar durant el període cristià: les representacions de Sant Jordi, en particular, en són descendents directes”, exposa Meurice. “Creiem que estem innovant, i no. No hi ha res de nou sota el sol”, reflexiona Nacho Ares abans d'apuntar que també “hi ha molts paral·lels entre el déu Osiris i Jesucrist”, però això ja seria una altra història.

Sílvia Colomé
SORPRESES HISTÒRIQUES
22/04/2019 06:00

<https://www.lavanguardia.com/cultura/20190422/461712418862/sant-jordi-2019-origen-horus-egipto-coptos.html>

Enllaç al vídeo:
https://www.youtube.com/watch?time_continue=95&v=vsNWRLxT3cM

Reportatge publicat originalment el 23 d'abril del 2017